

เมื่อญี่ปุ่นบุกสงขลา

ขุนศิลปกรรมพิเศษ
(แปลก ศิลปกรรมพิเศษ)

สารคดีประเภทบันทึกความหลังนี้ เป็นผลงานของท่านขุนศิลปกรรมพิเศษ หรือนายแปลก ศิลปกรรมพิเศษ ท่านถึงแก่กรรมกรรม เมื่อกลางเดือนมกราคมนี้เอง นับว่าประเทศชาติได้สูญเสีย นักปราชญ์และนักการศึกษาที่มีประวัติอันงดงามผู้หนึ่ง ผลงานของท่านยังคงอยู่เพื่อให้อนุชนได้ศึกษาค้นคว้าสืบไป

คำนำ

เมื่อญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ นั้นข้าพเจ้ารับราชการเป็นศึกษาธิการจังหวัดสงขลา มีความคิดที่จะรวบรวมเหตุการณ์ในวันนั้นไว้ให้คนรุ่นหลังได้ทราบ และได้กำหนดหัวข้อไว้บ้างแล้ว

แต่ต่อมาข้าพเจ้าได้ย้ายไปรับราชการ ณ ที่อื่น ความดำรินั้นจึงระงับไปเป็นเวลานาน มีผู้เขียนเรื่องการรบครั้งนั้นไว้บ้างแต่บางแห่งก็คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง จึงได้รื้อฟื้นความคิดเดิมอีกครั้งหนึ่งใน พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่ประสบพบเห็นเหตุการณ์บ้าง บันทึกจากความทรงจำของข้าพเจ้าเองบ้าง แต่ต้องเรีกร้างค้างคาอยู่เพียงจะเอาคำสัมภาษณ์ที่จดไว้นั้น มาปะติดปะต่อกันใน พ.ศ. ๒๕๒๕ ดังที่ปรากฏในเรื่องชื่อ “ญี่ปุ่นบุกสงขลา”

ทราบว่านายทหารบางท่านที่ทำการรบ ได้เขียนเรื่องการปะทะกันในครั้งนั้นลงในวารสาร “ยุทธ-

โกษ” แต่ข้าพเจ้าไม่มีทางที่จะหา มาอ่านได้ ทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่ควร จะจดปากคำไว้ก็ขาดผู้รู้เห็นที่สำคัญ ๆ ไปหลายท่าน เพราะการโยกย้ายหน้าที่ราชการบ้าง ถึงแก่กรรมบ้าง ติดต่อกันไม่ได้บ้าง จึงได้แต่เพียงเรื่องราวซึ่งไม่ผู้จะสมบูรณ์นัก แม้กระนั้นก็คงทำให้บุคคลในชั้นหลังได้ทราบเรื่องราวในครั้งนั้นบ้าง ดีกว่าการบอกเล่าด้วยวาจา ซึ่งจะมีทางผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปตามลำดับ

อนึ่ง สถานการณ์ของโลก และสถานการณ์เกี่ยวกับประเทศไทยก่อนสงครามและภายหลัง ญี่ปุ่นบุก ได้ค้นคว้าจากเอกสาร ทั้งของต่างประเทศและของไทย มาเรียบเรียงไว้เพื่อให้เรื่องราวติดต่อกัน

แปลก ศิลปกรรมพิเศษ

๕ พฤษภาคม ๒๕๒๕

ตอนที่ ๑ สถานการณ์ก่อนสงคราม

ก. สถานการณ์ของโลก

ก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพา

เดือนกรกฎาคม ๒๔๘๐

(ค.ศ. ๑๙๓๗) เกิดการรบระหว่าง

ญี่ปุ่นกับจีนถึง พ.ศ. ๒๔๘๒

ญี่ปุ่นยึดเมืองชายทะเลจีนไว้ได้

หมด เจียงไคเช็ค ย้ายนครหลวง

ไปตั้งที่เมือง จุงกิง ในมณฑล

เสฉวน และทำการต่อต้านญี่ปุ่น

ต่อไป

เดือนกันยายน ๒๔๘๒

(ค.ศ. ๑๙๓๙) เยอรมันโจมตีโป-

แลนด์ ต่อมาการรบขยายกว้าง

เป็นสงครามระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตร

มี อังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม

และรัสเซียฝ่ายหนึ่งกับฝ่ายอักษะ

ซึ่งมีเยอรมัน อิตาลี

อีกฝ่ายหนึ่ง

เดือนพฤษภาคม ๒๔๘๓

(ค.ศ. ๑๙๔๐) ฝ่ายสัมพันธมิตร

เพลิงพล้ำอังกฤษต้องถอนทหาร

ข้ามช่องแคบที่เมืองดันเคิวก์ ของ

ฝรั่งเศส กับอังกฤษ เสียรีพลและ

อาวุธยุทธภัณฑ์จำนวนมาก

เดือนมิถุนายน ๒๔๘๓

เยอรมันยึดครองกรุงปารีส และ

ฝรั่งเศสยอมแพ้ในวันที่ ๒๒ มิถุน-

ายน ๒๔๘๓ แล้วย้ายรัฐบาล

ไปตั้งที่เมืองวีซี

มีปรากฏการณ์หลายอย่าง

ซึ่งแสดงว่าญี่ปุ่นจะเข้าฝ่ายอักษะ

และจะยึดครองอาณานิคมของ

อังกฤษ ฝรั่งเศส และฮอลันดา

ทางทวีปเอเชียไว้ในอำนาจ และ

ดำเนินนโยบายในการจัดตั้งวง

ไพบูลย์ร่วมกัน (Co-prosperity

sphere) ขึ้นในเอเชียโดยมีญี่ปุ่น

เป็นแกนกลาง

ข. สถานการณ์เกี่ยวกับ

ประเทศไทย

๑๒ มิถุนายน ๒๔๘๓ ไทย

ทำสัญญาไม่รุกรานกับอังกฤษ,

ฝรั่งเศสและญี่ปุ่น

๔ กันยายน ๒๔๘๓ ฝรั่งเศส

ยอมให้ทัพญี่ปุ่นเข้ามาตั้งอยู่ใน

อินโดจีน มีเครื่องบินฝรั่งเศสบิน

เข้ามาตกใน จังหวัดสงขลา นักบิน

แจ้งว่าจะไปมาเลเซียแต่ไม่มันหมด

๑๑ กันยายน ๒๔๘๓ ไทย

เจรจากับทูตฝรั่งเศสที่กรุงเทพฯ

ขอปรับปรุงเขตแดน คือ

(๑) เส้นเขตแดนลำน้ำโขง

ให้ถอยร่นน้ำลึกเป็นเกณฑ์ (ที่แล้ว

มาฝรั่งเศสถือว่าแม่น้ำโขงเป็นของ

ฝรั่งเศส)

(๒) ให้ถือว่าแม่น้ำโขงเป็น

เขตแดนระหว่างไทยกับฝรั่งเศส

ตั้งแต่ทิศเหนือลงมาได้จนถึงแดน

กัมพูชา (คือ ให้หลวงพระบางและ

จำปาศักดิ์กลับมาเป็นของไทย

ตามเดิม)

ระหว่างที่เจรจากันนั้น

ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ทั่ว

ประเทศเดินขบวนเรียกร้องที่จำใจ

ยกดินแดนให้แก่ฝรั่งเศสกลับมา

เป็นของไทยตามเดิม

นับแต่เดือนกันยายน ๒๔๘๓

เป็นต้นมา เครื่องบินฝรั่งเศสล่วง-

ล้ำเข้ามาในดินแดนหลายครั้ง และ

ทิ้งระเบิดที่จังหวัดนครพนม ราษฎร

ได้รับบาดเจ็บ ๖ คน

๕ มกราคม ๒๔๘๔ ทหาร

ฝรั่งเศสโจมตีทหารไทยที่อรัญ-

ประเทศ ไทยจึงยกกองทัพเข้าไป

ในอินโดจีนด้านกัมพูชาทางหนึ่ง

และด้านลาว คือ ที่ปากเซหรือ

นครจำปาศักดิ์อีกทางหนึ่ง

ญี่ปุ่นเข้าใกล้เกลี้ยและยุติ

การรบพุ่งในวันที่ ๒๒ มกราคม

๒๔๘๔ โดยให้ไทยได้ดินแดนที่

จำใจยกให้ฝรั่งเศสกลับคืนมา คือ

หลวงพระบางฝั่งขวา นครจำปาศักดิ์

กับได้มณฑลบูรพา (เดิม) คือ

จังหวัดศรีโสภณกับพระตะบอง

ค. สถานการณ์ในจังหวัด

สงขลา

ในจังหวัดสงขลาเคยมีชาว

ญี่ปุ่นมาทำมาหากินอยู่บ้างไม่

มากมาย เช่นในระหว่างสงคราม

โลกครั้งที่ ๑ (๒๔๕๗-๒๔๖๑)

มีชาวญี่ปุ่นมาหาเลี้ยงชีพด้วยการ

นำภาพยนตร์มาฉายที่โรงมหรสพ

ถนนนางงาม (ต่อมาถูกไฟไหม้และ

เลิกกิจการโรงมหรสพไป) ต่อมา

มีครอบครัวหมอพื้นมาประกอบ

อาชีพอยู่ที่ถนนนครในเป็นเวลา

นาน เมื่อแก่ตัวเขาก็กลับบ้านเมือง

เหลือลูกสาวไว้คนเดียวซึ่งแต่งงาน

กับคนไทย (กล่าวกันว่า ลูกสาว

หมอพื้นญี่ปุ่นผู้นี้เมื่อทหารญี่ปุ่น

บุกยึดสงขลา ได้เป็นกำลังสำคัญ

ของฝ่ายญี่ปุ่นผู้หนึ่ง และต่อมา

ถูกส่งตัวกลับญี่ปุ่น)

ต่อมามีหมอญี่ปุ่นคนหนึ่งชื่อ

โกเซ* ตั้งคลินิกรักษาโรคทั่วไป

อยู่ที่ใกล้วัดดอนรัก แล้วมีหมอพื้น

อีกผู้หนึ่งมาตั้งร้านอยู่ใกล้ ๆ กัน

เมื่อใกล้สงครามมีชาวญี่ปุ่นมาตั้ง

ร้านขายถ้วยชามอยู่แห่งหนึ่งหรือ

สองแห่ง ในจังหวัดอื่น ๆ ก็มีชาว

ญี่ปุ่นอยู่แห่งละคนสองคน หากิน

เป็นช่างถ่างรูปบ้าง เป็นหมอบ้าง

(ต่อมาปรากฏว่า ชาวญี่ปุ่นเหล่านี้

ล้วนแต่เป็นจารชนทั้งนั้น)

เมื่อเกิดสงครามในยุโรปแล้วไม่นาน ญี่ปุ่นเปิดสถานกงสุลใหญ่ขึ้นที่สงขลา นอกเหนือจากสถานกงสุลอังกฤษซึ่งตั้งมานานแล้ว สถานกงสุลใหญ่ญี่ปุ่นมีเจ้าหน้าที่มากดูเกินความจำเป็น บางคนชอบไปตกเบ็ดที่ปากน้ำ (พรางการวัดความลึกของร่องน้ำ)

กงสุลใหญ่ชื่อ คัตสึโน ทำตัวเป็นคนกว้าง จัดเลี้ยงอาหารแก่ข้าราชการไทยเป็นครั้งคราว นำเหล้าฝรั่งเศสดีมาเลี้ยง

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๒ ทางราชการทหารได้ย้ายทหารบกกองพันที่ ๕ จากพระนครมาตั้งที่คอหงส์ ต่อมาในวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๔๘๓ ได้ย้ายกองพันทหารราบที่ ๔๑ และกองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๑๓ มาตั้งที่สวนตุน

ทางราชการได้จัดตั้งกองอาสาสมัครขึ้น เพื่อเป็นกำลังสนับสนุน โดยไปฝึกการใช้อาวุธที่กองทหารปืนใหญ่ สวนตุน มีกำลังกองละ ๓๐-๔๐ คน จำนวน ๒-๓ กอง ก็มีหน่วยช่วยเหลือ

ไว้นอกเมือง เฉพาะของอำเภอเมืองสงขลา อำเภอควบคุมเอง ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าบ

ปรากฏว่าอังกฤษได้จัดตั้งรั้งปืนกลเรียงรายตามไหล่เขาริมถนนจากเขตแดนไทยเข้ารัฐไทรบุรี

ในงานวันชาติ (๒๔ มิถุนายน) ปีหนึ่งปีใดอาจจะเป็นก่อนเวลาทำสัญญาไม่รุกรานกับอังกฤษ, ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น หลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี กล่าวสุนทรพจน์ทางวิทยุกระจายเสียงบรรยายเหตุการณ์บ้านเมืองสถานะสงครามในยุโรป และพยากรณ์ว่าอาจขยายวงกว้างขึ้นมาถึงเมืองไทย ระบุว่า จังหวัดสงขลา อาจถูกญี่ปุ่นยกทหารขึ้นเพื่อผ่านไปรบกับอังกฤษในแหลมมลายู หรือมิฉะนั้นอังกฤษอาจตัดหน้า ยกเข้ามายึดสงขลาไว้ก่อนก็ได้ เรื่องนี้ปรากฏว่าเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นเข้าพบนายกรัฐมนตรีเกือบจะทันทีว่าจะไม่มีเหตุการณ์เช่นนั้นบังเกิดขึ้น ต่อมาอีก ๒-๓ วัน เอกอัครราชทูตอังกฤษเข้าพบ

นายกรัฐมนตรีปฏิเสธการเข้ายึดครองสงขลาเช่นเดียวกัน

มีการสร้างสนามบินแห่งใหม่เพิ่มขึ้นที่ริมทะเล ตรงกับบ้านด่าน โดยนายพร มุตคามร นายอำเภอเมืองสงขลา เป็นผู้ชักชวนราษฎรมาลงแรงทำ

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จัดรายการสนทนาระหว่างนายมั่นกับนายคง เป็นประจำทุกคืนติดต่อกันนาน ปลุกใจประชาชนให้รักและยอมเสียสละเพื่อชาติ และถ้ามีข้าศึกเข้าโจมตียึดครองก็ให้ทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง อย่าให้เป็นประโยชน์แก่ข้าศึก

ในราวเดือนพฤศจิกายน ๒๔๘๔ กงสุลใหญ่ญี่ปุ่นเชิญข้าราชการไทยไปชมภาพยนตร์ซึ่งสถานกงสุลจัดหามาฉายเป็นพิเศษ ที่โรงภาพยนตร์บ้านบน เป็นเรื่องการ์ตูนที่เยอรมันบุกแบบสายฟ้าแลบเข้ายึดครองประเทศนอร์เว

ปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๔๘๔ เรือรบไทยจำนวนหนึ่งลาดตระเวนตรวจอ่าวและมาทอดสมออยู่ที่เกาะหนู ๒-๓ วัน แล้วกลับไป ในระยะใกล้ ๆ กันนั้นทหารไทยที่ค่ายสวนตุนมาทำการซ้อมรบที่ชายฝั่งสงขลาแล้วถอนกลับที่ตั้งปกติ

มีการซ้อมป้องกันภัยทางอากาศเป็นครั้งคราว ตลอดจนมีการชุดหลุมหลบภัยจากการทิ้งระเบิดบ้างเป็นบางแห่ง

คืนวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๘๔ (หรืออาจเป็นคืนวันที่ ๕ ธ.ค. ๘๔) กงสุลใหญ่ญี่ปุ่นเชิญข้าราชการไทยทั้งทหารและพลเรือนไปรับเลี้ยง

อาหารที่สโมสรข้าราชการ หลวง
เสนาณรงค์ ผู้บัญชาการมณฑล
ทหารบกที่ ๖ (นครศรีธรรมราช)
ซึ่งมาราชการที่สงขลาได้ไปร่วม
ในงานเลี้ยงด้วย กงสุลใหญ่กล่าว
สุนทรพจน์ (ภาษาอังกฤษ) ว่า
ไทยเป็นชาติใหญ่มาแต่โบราณ
ครั้งยังอยู่ตอนใต้ของประเทศจีน
ระบุถึงการที่ไทยงดเว้นไม่ออก
เสียงในที่ประชุมสันนิบาตชาติ
กรณีคำหนีญี่ปุ่นในการโจมตี
แมนจูเรียของจีนด้วย งานนั้นมี
ชาวญี่ปุ่นจากทุกจังหวัดมาร่วม
เลี้ยง คนที่ไปในงานทั้งไทยและ
ญี่ปุ่นกว่า ๑๐๐ คน เสร็จแล้วกงสุล
ใหญ่ญี่ปุ่นสนทนากับหลวงเสนา
ณรงค์ ถ้ามถึงวันที่จะกลับนคร
ศรีธรรมราช แล้วเสริมว่าถ้าอยู่
สงขลาต่อไปอีกสักวันสองวันจะ
มีชาวญี่ปุ่นมาร่วมงานเพิ่มเติม
อีกหลายคน

ต้นเดือนธันวาคม ๒๔๘๔
มีผู้เล่าว่าภรรยาหม่อโกเซ (ชาว
ญี่ปุ่น) ชื่อของจากร้านค้าคนไทย
แล้วชำระค่าของด้วยธนบัตรเงินเยน
ของญี่ปุ่น แม้ค้าไม่รับ เมียหม่อ
กล่าวว่า “อีกไม่เท่าไรธนบัตรนี้
จะใช้ได้”

แปลก ศิลปกรรมพิเศษ บันทึก
ตอนที่ ๒ เมื่อเริ่มเหตุการณ์
นายแปลก ศิลปกรรมพิเศษ

วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔
เป็นวันอาทิตย์ ไปส่งขุนพจนกิจ
ประสาน ข้าหลวงตรวจการศึกษา
ซึ่งมาราชการเกี่ยวกับที่ดินสำหรับ
สร้างมหาวิทยาลัยภาคใต้กลับ
กรุงเทพฯ ตอนบ่ายพักผ่อนอยู่
ที่บ้าน และได้เห็นกองอาสาสมัคร
พลเรือนเดินแถวผ่านหน้าบ้านพัก

ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนรามวิถี (บัดนี้
เป็นที่ตั้งวิทยาลัยพยาบาล) ไปฝึก
หัดที่ค่ายทหารสวนคน

เวลา ๒๐ นาฬิกาเปิดวิทยุ
บี.บี.ซี. (ของอังกฤษ) ฟังข่าว
สงครามตามที่เคยฟังเป็นประจำ
ในขณะนี้ ได้ข่าวสำคัญว่าเครื่องบิน
ลาดตระเวนของอังกฤษได้เห็นเรือ
รบของญี่ปุ่นเคลื่อนเข้ามาในอ่าว
ไทย จึงคิดว่าคงเกิดเหตุสำคัญ
ตามที่หวั่นวิตกกันมานานแล้ว
แต่นึกว่าอาจไปโจมตีสิงคโปร์
มากกว่า และคาดว่าเช้าวันรุ่งขึ้น
คงจะทราบเหตุการณ์ที่แน่นอนขึ้น

(ทราบภายหลังว่า บี.บี.ซี.
ออกข่าวนี้แต่ภาคเช้าก่อนแล้ว)
บันทึก

“ในค่ำวันที่ ๗ ธันวาคม
๒๔๘๔ (ค.ศ. ๑๙๔๑) เวลาห้า
กว่า เซอร์โจชยา ครอสบี อัคร
ราชทูตอังกฤษ ได้มาหาข้าพเจ้า
ที่บ้านซอยสันติสุข พระโขนง
และเล่าให้ฟังว่า เครื่องบินตรวจ
การณ์อังกฤษซึ่งบินตรวจ เห็นมี
กองเรือรบญี่ปุ่นมาจากแหลมญวน
และกำลังอยู่ในบริเวณใกล้อ่าวไทย
ข้าพเจ้ากล่าวขอบคุณ และว่าจะ
รีบเสนอให้รัฐบาลทราบต่อไป”
(จาก ไทยกับสงครามโลก ครั้งที่ ๒

ของ ศ.จ.ดิเรก ชัยนาม)
นายมัน เจริญสิน

(เคยรับราชการเป็นตำรวจ
แล้วลาออกประกอบอาชีพส่วนตัว
ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านแหลมทราย)

ก่อนสงครามมีรถยนต์ Opel
ทำเป็นรถสองแถวรับจ้างคนโดยสาร
ระหว่างสงขลากับหาดใหญ่ ต่อ
มาได้จ้างให้นายเจริญขับ ส่วนตัว
ข้าพเจ้าเองไปสมัครเป็นคนขับรถ

ให้กงสุลใหญ่ญี่ปุ่น ได้รับเงินเดือน
เดือนละ ๔๐ บาท กงสุลญี่ปุ่นมี
รถยนต์ ๒ คัน ข้าพเจ้าได้ติดต่อกับ
นายสิบตำรวจผู้หนึ่ง ซึ่งเคย
รับราชการร่วมกันมาให้ทราบความ
เคลื่อนไหวของกงสุลญี่ปุ่นอยู่
ตลอดเวลา เช่น ไปสุโขทัยเปิดคานี
ปิ้ง และไปไหน ๆ ในเมืองสงขลา
ด้วย

กินวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔
เห็นพวกญี่ปุ่นมาประชุมกันที่สถาน
กงสุลญี่ปุ่น (อยู่ริมถนนรามวิถี
ต่อมาเมื่อเสร็จสงครามแล้วเป็นที่
ตั้งกงสุลจีน ปัจจุบันเป็นโรงแรม)
๗-๘ คน ข้าพเจ้าขับรถไปรับส่ง
ชาวญี่ปุ่นจากที่แห่งหนึ่งไปที่อีก
แห่งหนึ่งสลับกันไปหมดเป็นที่ผิด
สังเกต พอข้าพเจ้ากลับบ้านก็เล่า
ให้นายอ้อ อุทัย เพื่อนบ้านซึ่งทำงาน
เป็นพนักงานเทศบาลทราบ แล้ว
เขาช่วยเขียนรายงานความเป็นไป
ตามที่ข้าพเจ้าบอก แล้วชวนกันไป
พบนายหนู ณ สงขลา เสมียนตรา
จังหวัด ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่หน้าจวน
นายหนู นำข้าพเจ้าและนายอ้อไป
พบหลวงอังคณาวัณธุ์ ข้าหลวง
ประจำจังหวัดที่จวน ข้าหลวงฯ
อ่านรายงานจบแล้วก็ว่าไม่มีอะไร
ข้าพเจ้ากับนายอ้อก็กลับบ้าน

ราว ๓ น. วันที่ ๘ ธันวาคม
๒๔๘๔ มีคนไปทูปประตูบ้าน
ข้าพเจ้าเปิดประตูออกมาดูเห็น
ทหารญี่ปุ่นจำนวนหลายคนพูดกัน
ไม่เข้าใจ แต่ส่งภาษาไปให้ข้าพเจ้า
ขับรถโอเปิล พวกเขาขึ้นนั่งบนรถ
พอไปถึงหน้าบ้านก็ปัดต้นวอสเบียน
ที่ถนนชายเขา ข้าพเจ้าหยุดรถ
แสดงอาการให้เข้าใจว่ารถเสีย
ทหารญี่ปุ่นลงเข็นรถ ข้าพเจ้าแอบ

หนักกลับบ้าน ตามทางพบทหาร
ญี่ปุ่นเต็มถนน ต่อมาพบ จ.ส.ด.
สุข ถอดเครื่องแบบหนีบรักแร้
เดินอยู่ ข้าพเจ้าก็เล่าให้ฟัง แล้ว
แยกทางกันไป รถยนต์ของข้าพเจ้า
คันนี้ไม่ได้คัน ทราบว่ารถยนต์ของ
คนอื่น ๆ ญี่ปุ่นรู้ที่เก็บก็เอาไป
เกือบหมด

รุ่งเช้าขึ้นประมาณ ๘.๐๐ น.
ข้าพเจ้าไปที่ชายทะเลนอก เห็น
เรือรบญี่ปุ่นจอดอยู่แล้ว ๔๐-๕๐
ลำ ที่กำลังแล่นเข้ามามองไม่เห็น
ถนัด ก็มี

นายสุชาติ รัตนปรการ

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ อายุ
๓๓ ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่เลขที่ ๖๓
ถนนนครใน เป็นผู้จัดการโรงสีไฟ
ทับโห้กัน ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนนครนอก
ตรงกับบ้านอาศัย มีหน้าที่พิเศษเป็น
ผู้บังคับกองอาสาสมัครพลเรือน
กองหนึ่ง

(ข้อความต่อไปนี้ คัดจาก
สมุดซึ่งจดไว้หลังเกิดสงคราม
ใหม่ ๆ)

๗ ธันวาคม ๘๔

ในวันอาทิตย์ รู้สึกสังหรณ์
ในใจอย่างประหลาด นอนไม่หลับ
ได้ดูหนังสืออยู่ราว ๒ ยามจึงหลับ

๘ ธันวาคม ๘๔

เช้าวันจันทร์ เวลาราว ๐.๓๐
น. เองหิ้น (นายสุตมกิจ ฉันท-
วิบูลย์) กับเสี่ยวไยมาดบประตูบ้าน
แล้วตะโกนบอกว่า เกิดเรื่องสำคัญ
ขอให้ลงมา ข้าพเจ้าลงมาจาก
ห้องนอนเปิดประตูบ้าน นายเองหิ้น
บอกว่า มีเรือรบราว ๒๐ ลำ มา
จอดเรียงอยู่ไม่ทราบว่าเป็นของชาติใด
โดยได้ทราบมาจากนายตำรวจผู้หนึ่ง
ขอให้ไปดูด้วยกัน

ข้าพเจ้าจึงออกไปไขกุญแจ
โรงสีไฟ แล้วขับรถยนต์ซึ่งเก็บไว้
ในโรงสีออกมา ขณะนั้นนายกิติ
วรรณพฤษย์ นายเทศมนตรีเมือง
สงขลา (ซึ่งตั้งบ้านเรือนและร้านค้า
อยู่ตรงข้ามบ้านของข้าพเจ้า) ได้
เดินขึ้นและลงมาพบข้าพเจ้า ขอให้
ดูเรือพร้อมกัน พอถึงหน้าศาล
จังหวัดก็หยุดลงจากรถเห็นเรือ
เรียงรายอยู่ ๒๓ ลำ เป็นเรือขนาด
ใหญ่ ๗-๘ ลำ นอกนั้นขนาดย่อม
ลงมา ทุกลำดับไฟหมด คิมนั้นเป็น
แรม ๔ คำ เมฆหมอกมาก เดือน
อำอูย (รูปหู้) เรือที่เห็นมีขนาด
ใหญ่กว่าเรือรบไทยซึ่งมาฝึกภาค
และตรวจอ่าว ทั้งเคยจอดด้านใน
ของเกาะหนู ส่วนที่เห็นในคืนนี้
จอดหัวเกาะหนูเรียงรายไปทาง
ทิศใต้ทั้งเสนนอกแนวเกาะหนู
ออกไปอีก

ในที่ใกล้ ๆ กับที่ข้าพเจ้ายืน
อยู่นั้นได้เห็นตำรวจและราษฎร
ดูเรืออยู่ประมาณ ๑๐ คน นาย
เองหิ้นออกความเห็นว่าการไป
บอกทหารสวนดุณ แต่นายกิติฯ ว่า
ควรไปหาข้าหลวงประจำจังหวัด
ก่อน ก็ตกลงกันแล้ว ขับรถเข้าจวน
แต่นายเองหิ้นไม่ไปด้วยโดยออก
วิ่งไปดูที่ชายทะเล เมื่อถึงจวน
ได้พบหลวงอรอดโกวิทที่ อัยการ
จังหวัด อยู่ที่นั่นแล้วบอกข้าพเจ้า
ว่ากำลังคอยรถยนต์ ซึ่งข้าหลวงฯ
ได้ออกไปให้ขุนวิจารณ์โลหศาสตร์
โลหกิจจังหวัด จัดหาให้แต่ยังไม่
กลับมา หลวงอรอดฯ ขอให้ให้นำเอา
ไปที่ชายทะเลอีก คราวนี้ได้พบ
พระยารามราชภักดี ข้าหลวง
ตรวจกรมมหาดไทย ภาค ๕ กำลัง
เดินออกไปชายทะเล เจ้าคุณรามฯ

ขอให้ข้าพเจ้าไปโทรศัพท์บอก
ทหารและตำรวจให้ทราบ ข้าพเจ้า
ก็หาหลวงอรอดฯ นายกิติ กับ
นายเองหิ้น ไปรับหลวงอังคณา-
นุรักษ์ ข้าหลวงประจำจังหวัดที่
บ้านพักขุนวิจารณ์ฯ เพื่อไปที่ทำการ
ไปรษณีย์โทรเลข ขุนวิจารณ์ฯ ขอ
อาศัยรถไปด้วย แต่รถเต็มแล้ว
ท่านข้าหลวงฯ บอกให้ทหารอื่น
ตามไป

เมื่อถึงที่ทำการไปรษณีย์
ข้าพเจ้าพูดกับนายเองหิ้นว่าให้ไป
บอกนายพร มุดตามร นายอำเภอ
เมืองสงขลาให้ทราบ แล้วให้เลย
ไปหานายมนูญ บุญโสภณ ให้หา
รถยนต์มาใช้สักคัน ส่วนหลวง
อรอดฯ พูดโทรศัพท์ไปยังสถานี
ตำรวจให้เตรียมพร้อมและจ่าย
กระสุนเต็มอัตรา แล้วโทรศัพท์
ไปยังกองทหารสวนดุณ แต่รู้สึก
ว่าขลุกขลักไม่สะดวก หลวงอังคฯ
ขอให้ข้าพเจ้านำรถไปรับเรือตรี
มานพ นายทหารเรือนอกราชการ
ไปพบกันที่ชายทะเล ข้าพเจ้าก็นำ
นายทหารเรือผู้นั้นไปยังชายทะเล
เขาใช้ไฟฉายส่งสัญญาณถามไป
ยังเรือที่จอดอยู่ ไม่ได้รับตอบแต่
อย่างไร ข้าพเจ้าก็นำ ร.ต.มานพ
กลับส่งบ้านพักของเขา แล้วข้าพเจ้า
ไปยังที่ทำการไปรษณีย์อีก ณ ที่นั้น
พระยารามฯ หลวงอังคฯ และ
นายพรอยู่ด้วยกัน พระยารามฯ
ขอให้ข้าพเจ้านำนายพรไปส่งที่
สโมสรข้าราชการ (ซึ่งตั้งอยู่เชิงเขา
น้อยมองเห็นท้องทะเลได้ถนัด)
ส่วนตัวข้าพเจ้าไปดูความเคลื่อนไหว
อยู่ที่โขดหินสมิหลาแต่ลำพัง
ผู้เดียว (เวลานั้นแถวนั้นไม่มี
อาคารใด ๆ)

(ข้อความที่จดไว้มีเพียงเท่านี้
ตอนต่อจากนี้เป็นคำให้สัมภาษณ์)
ประมาณ ๑ นาฬิกาเศษ ของ
วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ได้เห็น
เรือระบายพลจำนวนหลายลำแล่น
ออกจากเรือใหญ่ดาหน้าเข้าหาฝั่ง
เป็นแถวยาวเหยียด กะว่าทางด้าน
ใต้แล่นตรงเข้าสนามบิน ส่วนทาง
ด้านเหนือจะเข้าตรงไซดหินสมิหลา
ข้าพเจ้าเฝ้าดูอยู่จนเรือระบายพล
เข้าถึงฝั่งและเห็นคนลงจากเรือ
ขึ้นคลัง คาดว่าจะเป็นทหารญี่ปุ่นแน่
ข้าพเจ้าก็ขึ้นรถยนต์ซึ่งยังติดเครื่อง
อยู่ขับตรงมายังสโมสรข้าราชการ
แจ้งแก่นายอำเภอ ๆ ก็โทรศัพท์
ติดต่อกับพระยาราม แล้วทั้งนาย
อำเภอและข้าพเจ้าก็ขึ้นเขาน้อย
ทิ้งรถยนต์ไว้ที่หน้าสโมสรเดิน
ตามถนนบนเขาน้อยมาถึงที่ช่องเขา
(ระหว่างเขาน้อยกับเขาดังกวน)
ก็เห็นทหารญี่ปุ่นเดินผ่านจาก
ชายทะเลไปทางใต้เป็นจำนวนมาก
ก็ข่มอยู่หลังบ้านพักกงสุลอังกฤษ
เพื่อดูเหตุการณ์ต่อไป

นายเชย เจริญสิน
(เป็นช่างเครื่องโรงไฟฟ้า
เทศบาลเมืองสงขลา)

คืนวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔
ราว ๒๓ น. ดิปรถออกจากบ้านที่
แหลมทราย เพื่อไปรีบเวรที่โรง
ไฟฟ้า ซึ่งมีกำหนดตั้งแต่ ๐ น.
ถึง ๖ น. วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๔
ถึงร้านน้ำชาที่บริเวณตลาด
ใหม่เวระคิมน้ำชา นั่งอยู่สักครู่หนึ่ง
มีคนถีบรถ ๓ ล้อ รับจ้างผ่านมา
ตะโกนบอกว่า ทะเลนอกมีเรือเต็ม
ทะเล แล้วเลยไป ต่อมาเมื่อ ร.ค.อ.
เจริญ จันทร์เจ็ด ผู้บังคับกองเมือง
สงขลาเข้ามาในร้าน ข้าพเจ้าก็

บอกให้ทราบตามที่รู้มาจากคนถีบ
๓ ล้อ ร.ค.อ.เจริญฯ ยี่มรถยนต์
ของพ่อค้าคนหนึ่ง แล้วขับไปทาง
สถานีตำรวจแหลมทราย

ตัวข้าพเจ้าก็ไปเพื่อรับหน้าที่
ที่โรงไฟฟ้า ที่นั่นพบตำรวจ ๒ คน
มาร์ชการณณ์ ถามได้ความว่า
ทางกองส่งมาแต่หัวค่ำ พอ ๒๔ น.
เศษ นายกิติ วรรณพฤกษ์ นายก-
เทศมนตรีซึ่งตั้งบ้านอยู่ไม่ไกล
จากโรงไฟฟ้า มาบอกว่ามีเรือรบ
อยู่เต็มทะเล ให้ระวัง ๆ หน่อย
บอกท่านนั้นแล้วก็กลับไป นอกจากนี้
นี้มีพวกอาสาสมัครมาอยู่ด้วย
๓-๔ คน พอราว ๒ น. ทหารญี่ปุ่น
หมู่หนึ่งมาคุมโรงไฟฟ้า ดำรวจ
และอาสาสมัครหลบออกไปทาง
ด้านหลัง ทหารญี่ปุ่นตั้งปืนกลและ
เครื่องยิงระเบิดไว้หน้าโรงไฟฟ้า
แต่ไม่ก้าวกำการทำงานแต่อย่างใด

ราว ๕ น.เศษ มีเครื่องบินขึ้น
เต็มท้องฟ้า ข้าพเจ้าชี้ให้ทหาร
ญี่ปุ่นดู เขาตอบว่า “นิปอง”

ทหารญี่ปุ่นมาคุมโรงไฟฟ้า
เฉพาะคืนนั้นคืนเดียว

นายจันทร์ สุนทรมาศ

ข้าพเจ้าเป็นอาสาสมัคร
อยู่ที่ห้องแถวถนนนางงาม ในคืน
วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ดันขึ้น
ราว ๑ น.เศษ เพราะได้ยินเสียง
เพื่อนบ้านโกดังเสียงพูดกันและ
เปิดไฟสว่าง ข้าพเจ้าเปิดประตู
บ้านออก แล้วถามว่าเกิดเหตุอะไร
ขึ้น พอได้ยินเองตื่น (สุดมกัจ)
ฉันทวิบูลย์ เดินมาแล้วบอกว่า
ญี่ปุ่นขึ้น แล้วเห็นทหารญี่ปุ่น
หมู่หนึ่งเดินมาตามถนนยะลา
(หน้าวัดมณีนิมิตวาส) ตรงมาที่
ร้านไฉนังโกชิ ญี่ปุ่นชายด้วยขาม

ซึ่งเช่าห้องอยู่ที่ถนนนางงาม ทหาร
เกาะประตูร้านแล้วเห็นนายไฉนัง-
โกชิ แต่งเครื่องแบบทหารออกมา
พบ ตัวข้าพเจ้าถูกทหารญี่ปุ่นบังคับ
ให้ถือกระป๋องแป้งเปียก เอรูป
โฆษณาว่าญี่ปุ่นเป็นเพื่อน มาจับได้
อังกฤษ ติดตามกำแพงตึกหลายแห่ง
ชาวญี่ปุ่นซึ่งมาตั้งร้านที่
สงขลาทำการค้าขาย มีร้านโกเบ-
มาริน เค้าห้องอยู่ที่ถนนนครใน
ญี่ปุ่นคนนี้เป็นคนตัดสายโทรศัพท์
ที่ถนนนครใน นอกจากนี้ก็มีหมอ
โกเช ซึ่งข้าพเจ้าเห็นแต่งเครื่องแบบ
ยศพันตรี ที่หาดใหญ่มีบริษัทค้าขาย
ชื่อบริษัทมิคซูบิชิ มีญี่ปุ่นราว ๑๐
คนที่สงขลามีบริษัทมิซซุบุ บุชชิน
รู้สึกว่าการค้าพอเป็นพิธี เป็น
การบังหน้าเท่านั้น

นายแดง ปุษยบุตร

(เป็นข้าราชการป่าไม้ที่เขต
ป่าไม้สงขลา ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่
ห้องแถวสองชั้นริมถนนนางงาม
และเป็นอาสาสมัครด้วย)

คืนวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๔
ราว ๑ นาฬิกาได้ยินเสียงคนเดิน
ผ่านหน้าห้องที่ข้าพเจ้าอยู่อาศัย
เป็นจำนวนมาก รู้สึกผิดปกติ
จึงเปิดหน้าต่างออกมาดู เห็นคน
แต่งเครื่องแบบเดินจากทิศเหนือ
ไปได้ ครั้งแรกนึกว่าเป็นอาสาสมัคร
ซึ่งเมื่อบ่ายวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔
ได้ไปฝึกอาวุธปืนที่สวนตุน ข้าพเจ้า
ออกจากบ้านมาดูก็รู้สึกว่าไม่ใช่
อาสาสมัครและไม่ใช่ทหารไทย
ต้องเป็นทหารญี่ปุ่นซึ่งรู้จักกัน
อยู่นานแล้วว่าจะเป็นข้าศึก ข้าพเจ้า
ก็ไปที่ทำการป่าไม้ ริมถนนรามวิถี
ตรงข้ามโรงพยาบาลสงขลา เพื่อ
ฟังเหตุการณ์ แต่เห็นทหารญี่ปุ่น

อยู่หน้าที่ทำการเป็นจำนวนมาก ก็กลับมาถึงที่หน้าโรงไฟฟ้าก็เห็น ทหารญี่ปุ่นทั้งนั้น เดินเลยไปถึง ถนนนครใน เห็นภาพโปสเตอร์ติด อยู่ที่ฝาติดบ้านนายอุ้ยฉ่อง ซึ่งเป็นร้านถ่ายรูปเก่า เป็นภาพของไทย ไขว้กับธงญี่ปุ่น มีมือจับกัน จากนั้น เดินตามถนนนครใน ไปถึงด่าน ศาลากร เป็นเวลาเกือบสว่าง เห็น ธงชาติญี่ปุ่นขึ้นที่ปลายเสาธงของ ด่านรู้สึกหดหู่ใจ ก็กลับบ้าน

พอเกือบรุ่ง เห็นเครื่องบิน กว่า ๓๐ เครื่อง บินวนเวียนอยู่ เหนือศีรษะ ข้าพเจ้าออกเดินทาง วัดโคกเสม็ด (วัดชัยมงคล) พอพ้น เขตวัดถึงป่าเสม็ดมองเห็นทะเล เห็นเรือจอดอยู่มาก (เวลานั้นแถว นั้นมีบ้านเรือนราษฎรอยู่ห่าง ๆ มีดินเสม็ดงอกอยู่ทั่วไป) ได้ยิน เสียงปืนยิงข้ามหัวไม่กล้าอยู่ดู ต่อไปก็เดินกลับบ้าน ต่อมาได้ยิน เสียงปืนใหญ่ยิงไปทางสวนตุน และทางสวนตุนก็ยิงตอบมา

วันนั้นขุนผสมโอสถ เจ้าหน้าที่ผสมยาของโรงพยาบาล สงขลาเดินทางผ่านหน้าบ้านข้าพเจ้า มีนาฬิกาผูกข้อมือ ทหารญี่ปุ่น จับข้อมือแล้วปลดเอานาฬิกาไป

ในบ่ายวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ ข้าพเจ้าไปฝึกอาวุธที่สวน ตุนในฐานะเป็นอาสาสมัครฝึก ได้เพียงครั้งเดียว

นายเสถียร พรหมภักดี

(เป็นครู ร.ร.มหาวิราวุธ เข้าบ้านเรือนอยู่ริมถนนปละท่า)

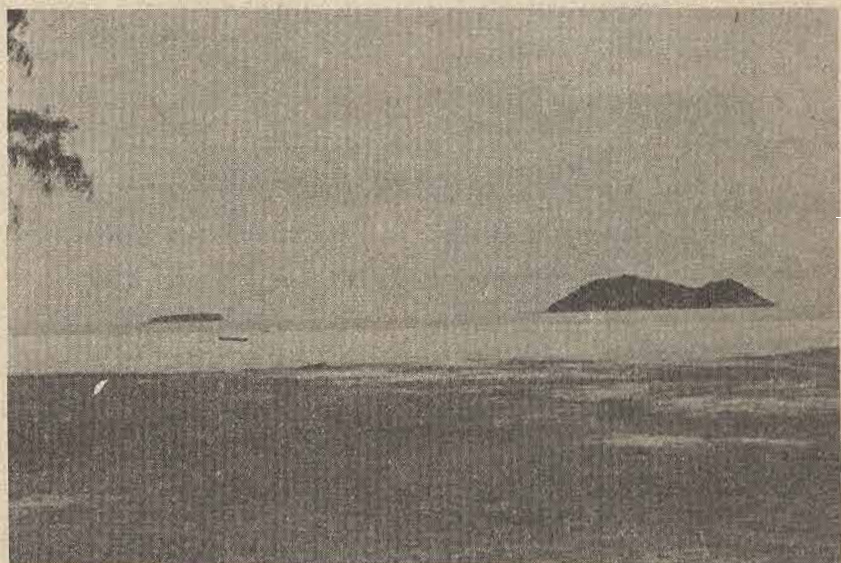
วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ราว ๒ นาฬิกา ได้ยินเสียงคนเรียก เปิดประตูออกไปพบครูอุทิศ ชมภู- นิตย์เพื่อนครู ร.ร.เดียวกัน เขาบอก

ว่าญี่ปุ่นขึ้นแล้วให้รีบไปรายงานตัว แล้วครูอุทิศก็จากไป เรื่องการ รายงานตัวนี้เป็นไปตามที่ได้รับ การอบรมการต่อต้านข้าศึก ซึ่งทาง ราชการจัดขึ้น โดยมีผู้บรรยาย หลายคน รวมทั้งหลวงอรธโกวิท- วที อัยการจังหวัดซึ่งเป็นตัวตั้ง ตัวตี แต่จะให้ไปรายงานตัวที่ไหน ไม่มีการนัดแนะล่วงหน้า ข้าพเจ้า คิดจะไปที่จวนผู้ว่าราชการจังหวัด จึงแต่งเครื่องแบบตรวจการและ เอาปืนพกหนีบเอว ไม่ทันออกจาก บ้านก็เห็นทหารญี่ปุ่นเดินแถวมา จากชายทะเลตามถนนหน้าบ้าน ที่ซี- รถจักรยานไปก็มี เห็นกองหนึ่ง หยุคอยู่ที่สนามซึ่งต่อมาเป็นที่ตั้ง ร.ร.อนุบาล ซึ่งอยู่ตรงข้ามบ้านที่ ข้าพเจ้าเช่าอยู่อาศัย ภรรยาข้าพเจ้า ห้ามไว้ว่าออกไปประเดี๋ยวทหาร ญี่ปุ่นทำร้ายเสียเปล่า ๆ ข้าพเจ้า ก็คงอยู่ในบ้าน ต่อมาราว ๘ นาฬิกา ข้าพเจ้าออกจากบ้านจะไปดูเหตุ- การณ์ที่ชายทะเล ตอนนั้นไม่แต่ง เครื่องแบบพอถึงถนนราชดำเนิน เห็นเครื่องบินญี่ปุ่นลำหนึ่งบิน โคลงเคลงผิดปกติ ร่อนลง

ต่ำแล้วชนคันสนริมถนนตรงบ้าน พักปลัดมณฑลเดิม (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอเมืองสงขลา) กิ่งสนหักเครื่องบินปักหัวลงดิน ที่ตรงนั้นเป็นที่ว่างและเคยเป็น สนามบินเก่าแต่เลิกไป ต่อมาเห็น อนุสาวรีย์ก่อด้วยหินแกรนิต มี จารึกอักษรญี่ปุ่น ข้อความเป็น อย่างไร ไม่ทราบ ต่อมาอนุสาวรีย์ นี้ถูกรื้อถอนไป

ตอนที่ ๓ เมื่อเผชิญเหตุการณ์ นายแปลก ศิลปกรรมพิเศษ

ดึกสงัดของวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ได้ยินเสียงทุบประตูบ้าน และเสียงตะโกนเรียก “คุณครู ๆ” ลุกขึ้นมาเปิดประตูพบครูอุทิศ ชมภูนิตย์ ครู ร.ร.มหาวิราวุธ แล้วบอกว่าทหารญี่ปุ่นขึ้นเต็ม เมืองหมดแล้ว เหลียวดูนาฬิกา เขวนที่ฝาเป็นเวลา ๒ น.เศษ แล้ว ครูอุทิศก็ออกไป ขณะนั้นภรรยา และบุตรก็ตื่นกัน เปิดบานเกล็ด หน้าต่างออกไปดูทางหน้าบ้านเห็น คนแต่งกายแบบทหารเดินผ่าน หน้าบ้านมุ่งไปทางทิศใต้ ภรรยา ของข้าพเจ้าว่าเป็นทหารไทยมา

ซ้อมรบ แต่เมื่อเจียหู่ฟังเสียงพูด
กันจับได้ว่าไม่ใช่ภาษาไทย จึงคง
เป็นทหารญี่ปุ่นดังที่ครูอุทิศฯ บอก
ต้องการทราบเหตุการณ์ให้
มากกว่าที่เห็น จึงบอกความประ-
สงค์ให้ภรรยา ทราบแล้วออกจาก
บ้านเดินตามถนนรามันท์ (ไม่กล้า
ใช้รถจักรยาน) เลี้ยวขวาเข้าถนน
นางงาม โดยตั้งใจจะไปศาลากลาง
จังหวัด ระหว่างทางได้สวนกับ
ทหารญี่ปุ่นหลายคนและพบ
คนไทยเดินไปมาอยู่หลายคน
ไปจนถึงโรงไฟฟ้า ก็มีผู้บอกว่า
ที่ศาลากลางจังหวัดมีทหารญี่ปุ่น
เต็มไปหมดแล้ว ใต้ถามเรื่องราว
จากคนที่รู้จักกันก็ไม่มีความอะไร
ก็มากน้อย จึงกลับบ้าน บอก
ภรรยาให้เตรียมเคลื่อนย้ายไปอยู่
ที่อื่น เพราะบ้านพักตั้งอยู่ริมถนน
สำคัญไม่ปลอดภัย แต่ยังตัดสินใจ
ไม่ถูกว่าควรจะไปไหน

พอเกือบสว่างออกเดินดู
เหตุการณ์อีกครั้งหนึ่ง ถึงถนน
นางงามตัดกับถนนยะลา เห็น
โปสเตอร์ติดอยู่ที่ฝาตึกบ้านแห่งหนึ่ง
เป็นภาษาอังกฤษว่า “Welcome
Buddies” (ขอต้อนรับเพื่อนเกลอ)
เดินต่อไปถึงนครนอกเลี้ยวขวา
ไปทางเหนือผ่านที่ว่างระหว่าง
ตึกแถว (เดิมเคยเป็นที่ตั้งส้วม
สาธารณะ) เห็นทหารญี่ปุ่นกำลัง
ซักลากปืนใหญ่ขึ้นจากเรือลำเลียง
เดินต่อไปมุ่งหน้าไปยังศาลากลาง
จังหวัดพอสุดถนนนครนอกเลี้ยว
เข้าถนนนครใน มีผู้บอกว่าที่ศาลา
กลางจังหวัดไม่มีใครนอกจากทหาร
ญี่ปุ่น จึงเปลี่ยนใจเลี้ยวไปทาง
ถนนสายบุรี ผ่านหน้าโรงไฟฟ้า
ถึงถนนไทรบุรี (มุมวัดเลียบ) พบ

คนที่รู้จักก็ถามความเป็นไป ตอนที่
สว่างแล้วเห็นเครื่องบินญี่ปุ่น
บินวนเวียนไปมาอยู่เต็มท้องฟ้า
คล้าย ๆ กับที่เห็นภาพยนตร์ตอน
เยอรมันบุกนอร์เว ซึ่งมีเครื่องบิน
ขึ้นขู่ขัวญมีดฟ้ามาวัน ต่อมาได้
ยินเสียงปืนใหญ่ยิงโต้ตอบกัน
ระหว่างเรือรบญี่ปุ่นกับทหารปืนใหญ่
ไทย ได้พบกับผู้ช่วยผู้บังคับหน่วย
ยุวชนทหาร เขาบอกว่าจะติดต่อกับ
ทหารที่สวนตุนแต่ไปไม่ได้
ข้าพเจ้าจึงกลับบ้านพักตกลงกับ
ภรรยาว่า ที่ริมถนนรามันท์เป็น
เส้นทางผ่านของทหารญี่ปุ่น ไม่
ปลอดภัยขอให้มาถูก ๆ ซึ่งขณะนั้น
มี ๖ คน และคนเล็กยังกินนมอยู่
ไปอาศัยอยู่ที่บ้านเดิมซึ่งตั้งอยู่
ในหมู่บ้านชาวไทยอิสลาม ซึ่ง
เรียกกันว่าบ้านบน ที่นั้นอยู่ห่าง
จากทางทหารผ่านและมีแม่เลี้ยงกับ
ครอบครัวของน้องสาวอาศัยอยู่
ก็ตกลงกัน ส่วนข้าพเจ้ายังคงอยู่
บ้านพักหลวงต่อไป (เย็นวันนั้น
ครอบครัวทั้งของข้าพเจ้าและของ
น้องสะใภ้ได้ว่างเรือแจวไป
อาศัยอยู่ที่บ้านคอนกัน ซึ่งเป็น
บ้านเดิมของแม่เลี้ยง)

เสียงปืนใหญ่ได้ยินอยู่ต่อมา
อีก จนเกือบเที่ยงได้ยินเสียงลูก
ระเบิดดังมาจากกระยะไกล ทราบว่า
ญี่ปุ่นทิ้งระเบิดใส่กองทหารสวนตุน
ต่อมาเสียงปืนทั้งสองฝ่ายสงบลง
พลตำรวจปุ่น สมยา

(เป็นตำรวจประจำกองกำกับ
การตำรวจภูธรสงขลา ทำหน้าที่
ธุรการฝ่ายทะเบียนพลพักอยู่บ้าน
ใกล้สถานีตำรวจแหลมทราย)

คืนวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔
ก่อนเที่ยงคืนเล็กน้อยรถจักรยาน

เล่นไปทางชายทะเล เห็นเรือขนาด
ใหญ่จอดอยู่กลางทะเลหน้าศาลา
กลางจังหวัดในปัจจุบัน (เวลานั้น
ยังไม่ได้สร้าง) หลายลำ ไม่ทราบ
ว่าเป็นเรืออะไรไม่ติดใจแล้วกลับ
มาบ้านเข้านอน

เกือบ ๒ น. วันที่ ๘ ธันวาคม
๒๔๘๔ มีเพื่อนตำรวจคนหนึ่งไป
เรียกข้าพเจ้าให้ไปรวมกำลังกันที่
สถานี ข้าพเจ้ารีบแต่งเครื่องแบบ
ไปโรงพัก ณ ที่นั้นได้เห็นตำรวจ
กำลังรับปืนและกระสุนอยู่ก่อน
แล้วราว ๒๐ คน ข้าพเจ้าก็รับปืน
เล็กยาวพร้อมกระสุนแล้วได้รับ
คำสั่งให้ป้องกันบริเวณโรงพักใน
บังคับบัญชาของ ร.ต.ท.สวัสดิ์
ณ ตะกั่วทุ่ง นอกจากหมวดของ
ข้าพเจ้าแล้วยังมีหน่วยรักษาการณ์
ที่หัวสนอ่อนกับที่สามามบิน หน่วย
ละ ๖-๗ คน กับที่แหลมสมิหลา
ก็มีสายตรวจ

ข้าพเจ้ารักษาบริเวณด้าน
ทิศใต้ติดต่อกับบ้านพักผู้บังคับ
การ ราว ๔ น. พวกรักษาการณ์
หัวสนอ่อนกับแหลมสมิหลาทยอย
รันเข้าสมทบกับพวกรักษาการณ์
โรงพัก ทหารญี่ปุ่นเข้ามาทางด้าน
สระบัวบ้างมาโดยรถยนต์ทางถนน
วิเชียรชมบ้าง พอตี ๔ กว่า ๆ
เกือบตี ๕ ก็ยิงกันแต่ฝ่ายไหนจะ
ยิงก่อนไม่ทราบ ต่อมาเห็นรถยนต์
๒-๓ คันแล่นมาจอดที่หน้าบ้าน
ผู้บังคับการ เห็นทหารเดินลงจาก
รถ ส่วนด้านตะวันออกก็รุกเข้ามา
ได้ยิงกันราว ๑๕ นาที ทหารญี่ปุ่น
อีกพวกหนึ่งเข้าทางด้านชายทะเล
จะขึ้นบนโรงพัก ตำรวจที่รักษา
การณ์บนโรงพักยิงต่อสู้ ญี่ปุ่นก็
หยุดอยู่แล้วมีทหารญี่ปุ่น ๒-๓ คน

เชิญตัวหลวงโชติสุนทรสิงห์ สมุห-
บัญชีมาโรงพัก พวกบนโรงพักจึง
หยุดยิง ฐึ่ปืนเอาปืนพวกนั้นถอด
ถูกเลื่อนออกหมด

บ้านพัก ร.ต.อ.เจริญ จันทร์-
นิล ผู้บังคับกองถูกขว้างด้วยระเบิด
หรือยิงด้วยลูกระเบิดหลังคาเสียหาย
แต่ไม่มีใครเป็นอันตราย ตำรวจที่
ต่อสู้ก็ไม่มีใครได้รับบาดเจ็บ ฝ่าย
ฐึ่ปืนนั้นเท่าที่เห็นปรากฏว่าถูกยิงที่
หน้าบ้านผู้บังคับการ ๑ คน จะถึง
ตายหรือเพียงบาดเจ็บก็ไม่ทราบ
ต่อมามีรถยนต์มาเอาขึ้นรถไป

พอทหารฐึ่ปืนขึ้นโรงพักได้
หมวดที่ข้าพเจ้าสังกัดได้เรียกเรือ
ชาวประมงดักโพงพางมารับแล้ว
ให้ไปส่งที่บ้านหัวเขา จากนั้นขอ
ให้ราษฎรนำไปส่งที่เกาะยอ จาก
เกาะยอข้ามไปที่บ้านท่านางหอม
แล้วเดินตัดเข้าถนนไทรบุรีเพื่อ
สมทบกับกำลังทหาร ซึ่งยังยิง
ต่อสู้กับฐึ่ปืนอยู่ แต่ข้ามถนนไม่ได้
เพราะทหารฐึ่ปืนกำลังผ่าน พวก
ข้าพเจ้าที่ไปด้วยกันราว ๑๔-๑๕
คน ก็ถอยกลับจากถนนกลับไป
บ้านท่านางหอมแล้วขึ้นเขาไปลง
บ้านน้ำน้อยเพื่อจะไปสมทบกับ
กองทหารที่กองหงส์ไปตั้งถนนที่
ก.ม. ๑๕ เวลาเที่ยง ทหารบอกว่า
มีคำสั่งให้หยุดยิงแล้ว ข้าพเจ้ากับ
พวกก็เลยไปสถานีตำรวจหาดีใหญ่
แล้วกลับสงขลาเวลา ๑๘ น. ใน
วันเดียวกัน

คืนวันนั้นผู้บังคับการไม่อยู่
ไปตรวจราชการต่างจังหวัดก่อน
เกิดเหตุการณ์ กำลังตำรวจทั้งโรงพัก
มีประมาณ ๑๐๐ คน แต่คืนนั้นจะ
มาทำการรบสักเท่าไรไม่ทราบ
ข้าพเจ้าได้รับเหรียญชัยสมรภูมิ

รับราชการต่อมาได้รับยศเป็น
จ.ส.ต. แล้วลาออกจากราชการเมื่อ
พ.ศ. ๒๕๑๔

ทราบว่าพลอินทร์ แวจะบก
ยามเฝ้าโรงไปรษณีย์โทรเลข ทำการ
ขัดขวางไม่ให้ทหารฐึ่ปืนยึดที่ทำการ
ไปรษณีย์โทรเลข ถูกทหารฐึ่ปืน
แทงด้วยดาบปลายปืนเข้าที่ท้องแต่
ไม่ตาย คนนี้ได้รับยศเป็น ส.ต.ท.

ส.ต.ท.เพิ่มศักดิ์ กุณฑโร
(รับราชการตำรวจมาตั้งแต่
พ.ศ. ๒๔๗๔ ตั้งบ้านเรือนอยู่
ริมถนนนาทวีข้างโรงพยาบาล
สงขลา)

ข้าพเจ้าได้รับยศเป็น ส.ต.ท.
ตำแหน่งผู้บังคับหมู่ ประจำกอง
ตรวจ เขต ๕ เวลานั้นที่ทำการตรวจ
เขต ๕ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของ
โรงพัก

คืนวันที่ ๗-๘ ธันวาคม
๒๕๑๔ ข้าพเจ้าอยู่บ้าน ประมาณ
๑ น. ของ ๘ ธ.ค. ๑๔ นายยิ้ม
ซึ่งอยู่บ้านใกล้กันบอกว่า ทหาร
ฐึ่ปืนขึ้นทางทะเลด้านตะวันออก
ข้าพเจ้าจึงรับแต่งเครื่องแบบและ
ถือจักรยานมุ่งหน้าไปยังโรงพัก
พบพลฯ โปรงที่โรงไฟฟ้า เขาบอก
ว่าเขาเป็นเวรรักษาการณ์ที่สถานี
รถไฟ แต่ทหารฐึ่ปืนเข้ายึดเขา
จึงมายังโรงไฟฟ้า ข้าพเจ้าถือรถ
ค่อไปทางถนนวิเชียรชม ถึงหน้าบ้าน
อธิบดีผู้พิพากษาเดิม (ตรงข้าม
วัดแหลมทราย) พบหลวงสุรพลฯ
รองผู้บังคับการ แต่งพลเรือนเดิน
อยู่ ข้าพเจ้ารายงานตัวแล้วเรียน
ว่าจะรีบไปโทรศัพท์ถึงกองทหาร
สวนตุน ท่านว่าดี ข้าพเจ้าก็ถือรถ
ค่อไป ในระหว่างทางนับแต่ที่หน้า
โรงไฟฟ้าจนถึงถนนไทรงาม พบ

ทหารเดินมาเป็นหมู่ ๆ นึกว่าเป็น
ทหารไทย เมื่อผ่านหน้าบ้านผู้บังคับ
การ (พ.ต.อ. หลวงพิสิษฐวิทยา-
การ) เห็นรถยนต์จอดอยู่หน้าบ้าน
พักคันหนึ่ง ทราบภายหลังว่าเป็น
รถมอโตไซค์ ชาวฐึ่ปืน เวลานั้น
ผู้บังคับการไปตรวจการณ์ต่าง-
จังหวัดยังไม่กลับ

พอไปถึงสนามฝึกได้ยินเสียง
ส.ต.จ.ฉลวย จันทร์เพ็ญ ตะโกน
ถามว่าใครพร้อมทั้งชักลูกเลื่อนปืน
ข้าพเจ้าก็ตอบไป เขาบอกว่าให้รีบไป
พอลถึงหน้าป้อม (ในบริเวณโรงพัก)
พบนายดาบสละ เขาสั่งให้รีบขึ้น
โรงพัก ณ ที่นั้นพบแต่ นายสิบเวร
คนเดียว ข้าพเจ้าก็โทรศัพท์เพื่อ
ติดต่อกับกองทหารสวนตุน แต่ค่อ
ไม่ติด นายสิบเวรว่าเขาโทรศัพท์
ไปก่อน ๒-๓ ครั้งแล้วไม่มีคนรับ
ข้าพเจ้าจึงเลิกความพยายามแล้ว
ขอรับปืนเล็กยาวพร้อมกระสุน
๓๐ นัด แต่สิบเวรให้เอาเพียง ๑๐
นัด ขณะนั้นได้ยินเสียงรถยนต์คิด
เครื่องและเสียงยิงปืน (ทราบ
ภายหลังว่า ส.ต.จ.ฉลวยฯ ยังรถ
มอโตไซค์ และทราบว่าถูกทหาร
ฐึ่ปืนตาย ๑ นาย แล้วรถยนต์ถอย
หลังไปชนเสาไฟฟ้าริมถนนหน้า
บ้านผู้บังคับการ) นายสิบเวรจึง
บอกว่า จะเอากระสุนเท่าใดก็เอา
ไป ข้าพเจ้าเอามาราว ๕๐-๖๐ นัด
ใส่กระเป่า แล้วลงจากโรงพักมา
ถึงหน้าป้อมพบพลตำรวจ ๒ คน
ก็ชวนไปด้วยกัน พอลถึงปลายถนน
ชลเจริญ เห็นคนเดินเข้ามา ๓-๔
คน ข้าพเจ้าสั่งพลตำรวจให้หาที่
กำบังแล้วสั่งว่าถ้าข้าพเจ้าถาม
๓ ครั้งแล้วไม่ตอบก็ให้ยิง ข้าพเจ้า

● อ่านต่อหน้า ๑๐